

u daleki svijet (Ante Kovačić). — *Svog najstarijeg sina prozvao je Ambrozom u čast i slavu svoga tasta* (Miroslav Krleža). — *On ju je ponovo prosio u tasta* (Mirko Božić).

Potvrde za punca:

— *Počеше zetovi zvati punca i punicu na ručak* (Matija Antun Reljković). — *Mušan je pristupio puncu i punici, poljubio ih u ruku...* (Alija Nametak).

Svi nam ovi podaci pokazuju da je punica izvedena od pridjeva pun i da ta riječ u

hrvatskom književnom jeziku prevladava za označavanje ženine matere, dok je tast za označavanje ženinog oca običnija riječ. No i punac ima svoje mjesto u hrvatskom književnom jeziku zbog težnje za usporednošću, kao npr. stric — strina, svekar — svekrva, udovac — udovica, dok se tašta može upotrijebiti samo u stilski obilježenom tekstu.

Znači, na pitanje u naslovu pravi je odgovor dao već Maretić.

Franjo Tanocki

ZAPAŽENO

ZASPATI — ZASPIM

U knjizi Savremeni srpskohrvatski jezik, 1 (Uvod, fonetika i morfologija), Naučno delo, Beograd 1964, na 358. strani prof. dr M. Stevanović kaže:

»Po odnosu završetaka prezentske i infinitivne osnove glagol spim — spati ide u 7. vrstu promene. Ovaj glagol se vrlo retko upotrebljava pored pravilnog glagola spavati. Međutim, od njega složeni: zaspim — zaspati jedini je [moj kurziv] glagol sa ovim značenjem. On ima sve oblike pravilno sagrađene kao ostali glagoli 7. vrste. Ali se prezent često upotrebljava i u oblicima sa samoglasnikom e ispred ličnih nastavaka: zaspem, zaspješ, zaspješ, zaspemo, zaspete, zaspju. Ipak upotreba ovakvih oblika, osim u 3. l. mn., ima još dijalekatski, a ne opštejezički karakter. Izuzeti oblik, međutim, i u književnom je jeziku mnogo češći sa završetkom u nego sa završetkom e. I jezički mu puristi, po našem shvatanju, bezrazložno i, što je važnije, uzaludno prave prigovore.«

Mislim da nije trebalo isticati da je »spavati« pravilan glagol, jer takav je i ovaj, spati.

Zaspati — zaspim nije jedini složeni oblik ovog glagola (kako veli M. Stevanović), već su još: po + spati (Kad pospimo/po-

spite/pospe, biće tišina), pre + spati — pre + spim (tj. spavati nešto duže nego što je trebalo), pri + spati — pri + spim (pridremam).

Oblici: zaspem, zaspješ, zaspješ, zaspemo, zaspete, zaspju, mesto: zaspim, zaspješ, zaspješ, zaspimo, zaspite, zaspješ ne mogu biti književni, jer su to oblici sasvim drugog glagola — zasuti, s kojim ne smemo brkati glagol zaspati. Kad je već tako, čemu izuzimati samo 3. lice množine, koje se u tome ničim ne odvajaju od ostalih lica?

I da nije toga, tj. mešanja s glagolom »zasuti«, nema nikakve potrebe da se uz pravilno (oni, one, ona) zaspješ uzima i nepravilno i suvišno »zaspju« (što je, inače, pravilno kao oblik glagola zasuti).

Rečnik srpskohrvatsko-nemački S. Ristića i J. Kangrge (Beograd, 1928) čak ističe (253/b) da je: zaspem, zaspem itd. prezent od: zasuti, a zaspim, zaspješ itd. od: zaspati, ali Rečnik srpskohrvatskog književnog i narodnog jezika SANU u Beogradu ide dalje i od M. Stevanovića, pa veli: »zaspati — zaspim (neknj. zaspem), zaspimo, zaspješ, zaspju« (6, 414/a), tj. u 3. l. množine navodi samo pogrešni, odnosno drugog glagola oblik »zaspju«!

Sumnjam da je izuzeti, tj. pogrešni i suvišni oblik »zaspju« (kad je reč o glagolu »zaspati«) i u književnom jeziku češći od

pravilnog *zaspe*, a za protivljenje tome »zaspu« kao obliku glagola »zaspati« nije potrebno biti jezički čistunac, već samo logičar.

Zaspati, dakle, u 3. licu množine sadašnjika (prezenta) ne glasi »zaspu«, već: (oni) *zaspe*.

Jordan Molović

NEVOLJE S GENITIVOM

U Politici 4. 1. 1979, 19, beše naslov »Četiri gola Bajevića«.

A nije reč o četvorici golih, nagih ljudi, već o golovima, odnosno zgodicama koje je Dušau Bajević postigao na jednoj nogometnoj utakmici.

Evo još nekih primera, opet naslova uglavnom, iz istog lista: »Poseta Brežnjeva Bugarskoj«, »Prednost Valdhajma«, »Veče Dvoržaka«, »Nova pobjeda Larsena«, »Prodor Ljubojevića«, »beba mamuta«, »Smrt Milivoja« (kako je rekao poznati glumac R. Plavović), »Čestitka Minića«, »Treći poraz Partizana«, »Trijumf Sloge«, ili: Nagrada Avnoja, Veče poezije Afrike, avioni JAT-a, udova Sretena.

Zatim: »Šavnik, januara«, pa »Kiprijanu maja u SSSR-u«, a poznati novinar (P. Milojević) veli (Politika, 23. 1. 1979, 15) o jednom diplomatu: »Blistave inteligencije, svi su u njemu gledali izlazeću zvezdu naše politike i diplomatije«.

U našem jeziku pravilo je da se neki genitivi, naročito vremenski (temporalni) i pripadni (posesivni), ne mogu upotrebiti sa-

mi, kao jedna reč, već kao rečje (sintagma), a najbolje je mesto jednog genitiva s posesivnim značenjem upotrebiti pripadni pridev.

Stoga je u navedenim primerima valjalo reći: Četiri *Bajevićeva* gola (ili, bolje: zgoditka), *Brežnjevljeva* poseta Bugarskoj, *Valdhajmova* prednost, *Dvoržakovo* veče, *Nova Larsenova* pobjeda, *Ljubojevićev* prodor, *mamutova* beba (ili: mamuče, a ne »mamutče«, kako piše, dvaput, u Politici, 2. 2. 1979, 5), *Milivojeva* smrt, *Minićeva* čestitka, Treći *Partizanov* poraz, *Slogin* trijumf, pa: *Avnojeva* (ili Avnojska) nagrada, *Veče afričke* poezije, *JAT-ovi* avioni, udova (ili udovica) *Sretenova*, odnosno Sretenova udov(ic)a.

Mesto »Šavnik, januara« i »Kiprijanu maja u SSSR-u«, trebalo je navesti neki datum, ili reći: početkom, sredinom, krajem tog meseca (nikako samo »januara«), ili: u maju (ne samo »maja«).

Citat iz napisa P. Milojevića, s loše upotrebljenom genitivnom sintagmom, primer je neslaganja (nekongruencije, disharmonije) rečeničnih delova i nejasnosti kazivanja, pa je valjalo reći: Kako (ili: budući da) je bio blistave inteligencije, svi su u njemu gledali izlazeću zvezdu naše politike i diplomatije.

Evo, najzad, i dvaju književnih uaslova.

Majerov »Dnevnik Očenaška« (koji smo gledali preko televizije, ili: na televiziji) zapravo je *Očenaš(e)kov* dnevnik, a Smiljanićev »Slučaj šampiona« (takođe s televizije) — *Šampionov* slučaj.

Jordan Molović

OSVRTI

NOVA I CJELOVITA SLIKA POVIJESTI HRVATSKOGA KNJIŽEVNOG JEZIKA

Studija Dalibora Brozovića *Hrvatski jezik, njegovo mesto unutar južnoslavenskih*

i drugih slavenskih jezika, njegove povijesne mijene kao jezika hrvatske književnosti u knjizi Hrvatska književnost u evropskom kontekstu, Liber, Zagreb, 1978, izazvala je veliko zanimanje. U jednom smislu s pra-